

France Malešič*

VAROVANJE NA PLEZALNIH POTEH

Pred sedemdesetimi leti je bila zlata doba planinstva. Danes živimo v železni.

Arnošt Černik

Ne opazite podobnosti med planinci, gorniki in plezalci? Cilj je skupen, le poti do cilja so različne. Doživetje nas druži.

Marko Dular

Hoja po plezalnih poteh (poimenovanje "plezalne poti" pove isto kot "zavarovane plezalne poti", je pa krajše) in lažjih brezpotjih je vedno bolj priljubljena. Imamo več kot 100.000 članov Planinske zveze Slovenije, v gore jih redno hodi vsaj 150.000, obiskov naših gora pa je po približni oceni 450.000 na leto. Vsa ta množica išče vedno nove cilje. Običajni ne zadoščajo več, vsakdo skuša obiskati čimveč gora, videti vedno več poti in vrhov, vedno težjih in zahtevnejših, na vrsti so plezalne poti in brezpotja, pristopi v zimskih razmerah ter poletni obiski izredno težavnih plezalnih poti, visokih zasneženih in ledeniških gora v tujini. Dejstvo je, da postajajo cilji, ki so bili še pred petnajstimi leti izrazito alpinistični, sedaj vedno bolj planinski. Če sta ob tem tudi opremljenost in znanje vedno boljša, pomeni to razveseljiv napredek, ki zmanjšuje umetno mejo med planinci in alpinisti.

Vzgojno-preventivni in organizacijski ukrepi, ki jih je pri tem pripravila planinska organizacija, pa so dokaj točno merilo, koliko le-ta še ustreza potrebam in stremljenjem več kot stotisočglave množice in koliko jo je zmožna pravilno usmerjati in podpirati njen razvoj.

Delež nesreč na plezalnih poteh je v skupnem številu nesreč v naših gorah majhen. To nas ne sme uspavati, ker jih je drugje precej več. V naslednjih letih lahko pričakujemo večji obisk takih poti in tudi pri nas več nesreč. To težnjo že več let izrazito kažejo nesreče na brezpotjih.

Preden se sami ali v skupini podamo na plezalne poti in brezpotja, moramo dobro razmisliti in se pripraviti glede na okoliščine. Upoštevamo:

- osnovne sestavine in značilnosti plezalnih poti in brezpotij,
- stopnjo zahtevnosti,
- število udeležencev izleta,
- način varovanja,
- potrebno opremo ter
- pripravljenost in potrebno znanje.

* Pri članku so z nasveti in kritičnimi pripombami sodelovali še: Bine Vengust, Franci Savenc, Franjo Krpač, Vid Mesarič, Silvo Kristan, Božo Jordan, Pavle Šegula, Zvone Korenčan in Danilo Škerbinek

Pojdimo lepo po vrsti in pogledimo, s čim imamo opravka.

1. Sestavine in značilnosti plezalnih poti

Plezalne poti so vse tiste, kjer so zaradi varnosti in lažjega napredovanja nameščene varovalne naprave oziroma varovala in moramo pri gibanju na njih uporabljati tudi roke oziroma plezati. Varovala so izklesana, ali pa vdelana v skalo:

- izklesani stopi in oprimki,
- jeklenice ali pletenice (pocinkane žične vrvi, debele 11 do 13 mm),
- jekleni klini za oprimke in stope (debeli vsaj 20 mm),
- jeklene skobe (stopni klini, penjače), uporabne tudi kot oprimki, ter
- mostički, brvi, stopnice (štapce, stopce - lesene stopnice), lestve (komarča, ostrv - deblo s štrclji, ki služi kot lestev) in lesene ograje.

Jeklenice so napete preko nevarnih mest in pri vsakem vmesnem klinu (ne vedno) ter na končnih klinih pritrjene z žičnimi spojkami. Napete so tako, da se po možnosti ne dotikajo izbočenih delov stene. Včasih imajo (v tujini) med vmesnimi klini nanizane kratke konce cevi, ki so pritrjeni s spojkami in služijo kot oprijemalo. Pri jeklenicah, ki potekajo strmo ali navpično, naj bi klini, ki drže jeklenico, ne bili več kot 5 m narazen.

Klini so lahko ravni, kljukasti (na koncu obrnjeni navzgor v obliki črke L) ali imajo manjšo zanko, **skobe** pa imajo večjo zanko v obliki črke U za stop, ali pa so na dva kota. Na zgornjih straneh so skobe včasih narezane in hrapave, da so kot stopi bolj zanesljive.

Za nadelavo poti velja precej pravil, ki so iz razumljivih razlogov splošna in je potrebno nameščanje varoval prilagoditi razmeram. Upoštevati moramo tudi, da so večinoma prilagojena hoji navzgor. Posebno v tujini so ponekod poti od tal do vrha povsem opremljene z umetnimi varovali in jim na primer v Italiji pravijo "vie ferrate" ali po naše "železne poti".

2. Stopnja zahtevnosti

Komisija za pota PZS je skupaj s podkomisijo za GRS razvrstila vse planinske poti v tri težavnostne skupine:

- **lahke**, na katerih si pri hoji ni potrebno pomagati z rokami; na strmih pobočjih so dovolj široke tudi za manj izurjene in zahtevajo le nekaj pozornosti in telesne pripravljenosti;

- **zahtevne**, na katerih si čez težja mesta zaradi varnosti že pomagamo z rokami, imajo pa tudi že varovalne naprave, ki so namenjene varnosti, niso pa nujne za premagovanje težjih mest;

- **zelo zahtevne**, na katerih je uporaba rok nujna in nam šele varovala omogočajo prehod težjih mest, kjer bi bilo sicer potrebno varovanje s plezalno vrvjo.

Druge in tretje imajo na začetku imele oznako **zahtevna** oziroma **zelo zahtevna** pot (glej PV 1986, števil. 8, 360 in Obvestila PZS 1987, števil. 11). Ta hvalevredni sklep je lep prispevek k preventivi, v nekaterih okoliščinah pa seveda doživlja tudi praktične dopolnitve.

Pri obravnavanju varovanja moramo plezalne poti še dodatno razvrstiti:

- plezalne poti s posameznimi nevarnimi mesti,
- z daljšimi nevarnimi odstavki,
- nevarna večina plezalne poti.

Pri tem naj opredelimo **nevarno mesto** kot kraj, kjer bi lahko kdo od udeležencev izleta zaradi izpostavljenosti, krušljivosti, poškodovanih varoval ali drugih vzrokov zdrsnil ali padel in bi bil padec tudi usoden; zato tako mesto po pravilih plezalne tehnike zahteva uporabo vrvi in varovanja.

3. Število udeležencev izleta

Odločitev za bolj ali manj zahteven izlet je vedno odvisna tudi od števila udeležencev. Upoštevati moramo, ali se nanj odpravlja:

- posameznik,
- skupina dveh ali treh,
- skupina štirih ali več planincev.

Od števila udeležencev sta med drugim odvisna tudi način varovanja in potrebna oprema. Še posebej gledamo na to, kako so planinci opremljeni, telesno in duševno pripravljene in koliko imajo izkušenj na zahtevnejših poteh.

4. Način varovanja

Na voljo imamo tri načine varovanja:

- samovarovanje, pri katerem se vsak posameznik varuje posebej;
- vrvna ograja, ki jo napnemo preko nevarnega področja; na njej pa se še posebej varuje vsak posameznik;
- plezanje v navezi po vseh pravilih plezalne tehnike.

Na odločitev za posamezno obliko varovanja seveda vplivajo vse že naštetje krajevne okoliščine, poleg števila udeležencev, pripravljenosti, opreme in znanja.

Če posameznik opusti varovanje, naj bo to njegova zavestna in premišljena osebna odločitev, za katero povsem odgovarja. Seveda ni prav, če se poda na takšno pot, ki je ne pozna niti po opisu in ne ve, kje bo srečal težave, iz katerih se je težko vrniti.

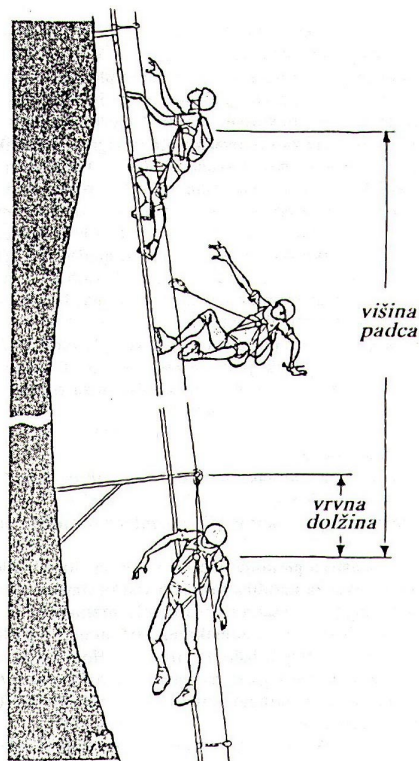
Če se za hojo brez varovanja odločita dva ali več planincev, naj se vedno zavedajo, da v skupini za vse odgovarja najbolj izkušeni, ki naj še posebej premisli, ali lahko nosi to odgovornost. Tovariši pa naj razmislijo o tem, ali mu tako veliko odgovornost smejo naložiti. Zlepa ne bo imel možnosti, da bi ves čas gledal pod prste in noge vsakemu, še posebno pa ne na kočljivih mestih.

Izbira varovanja pri hoji po plezalnih poteh in brezpotjih je pregledno prikazana v tabeli.

5. Potrebna oprema

Splošna oprema: posebej so pomembni **visoki gorski čevlji** z rebrastim podplatom. Dobiti je mogoče tudi zelo lahke. Copati nas puste na cedilu že na prvem grušču, zagotovo pa pri sestopu. Pumparice naj imajo dovolj dolgi hlačnici, naj bodo elastične ali pa široke, da nas ne vežejo pri razkoraku, segajo naj nad pas in imajo naramnice. Upravičeno so vedno bolj moderne **dolge hlače** s širokima hlačnicama, narejene iz novejših vrst blaga. Posebno pri daljših plezalnih poteh so zelo priporočljive tanke usnjene **rokavice**, ki nas varujejo pred žulji in poškodbami.

Zaščitna oprema: posebej poudarjamo uporabo **čelade**. Veliko poti doma in v tujini je izredno obljudenih in je nevarnost padajočega kamenja velika. Pred tem nas dobro zaščiti tudi navadna delavska čelada. Nužen je tudi **kompletni plezalni pas** (Sledi 1986, šte. 5, 11), saj se zaradi toge obremenitve že pri petmetrskem padcu izredno poškodujemo. Razmerje med višino padca in vrvno dolžino (faktor padca) je namreč zelo veliko; pri tem pride do velike obremenitve klinov, jeklenice, vrvi in vponk, ki se lahko poškodujejo ali celo zlomijo (1. slika). Na zelo strmih, izpostavljenih in zahtevnih plezalnih poteh naj bo zato plezalni pas obvezen (slika 5 b). Tudi pri nas obstaja več dobrih izdelovalcev.

1. slika: Prikaz padca ob jeklenici s samovarovanjem

Plezalna oprema je odvisna od izbranega načina varovanja:

- **Samovarovanje:** vsak posameznik potrebuje dve vponki (po možnosti s samozaporno matico - glej PV 1984, 10, 473 - ali vsaj z navadno matico) in 11,5 mm debelo in vsaj 4,5 m dolgo plezalno vrv (s poskusi so dokazali, da so pri tem načinu varovanja tanjše vrvi nevarne - glej Sledi 1986, številki 5, 11).

- **Vrvna ograja:** za izdelavo potrebujemo plezalno vrv, debelo 11 mm, dolgo 40 - 50 m; 5 - 8 plezalnih klinov in 5 - 8 vponk (pri daljših nevarnih predelih seveda več) in 2 plezalni kladivi. Vsak posameznik potrebuje za samovarovanje na ograji 2 vponki in 2 pomožni vrvici, debeli 7 mm (obremenitev pri morebitnem padcu je pri uporabi dveh tanjših vrvic manj toga) in dolgi do 4,5 m. Za silo se varujemo z eno samo vponko in pomožno vrvico, vendar le, če je vrvna ograja tako kratka, da je pritrjena le na začetku in koncu. Nesreča se namreč največkrat zgodi med prepenjanjem samovarovanja pri vmesnih klinih oziroma fiksnih točkah. Zato priporočamo samovarovanje z dvema vponkama, še posebno če vrvna ograja poteka strmo ali navpično.

- **Varovanje v navezi:** potrebna je osnovna plezalna oprema na navezo dveh ali največ treh ljudi: plezalna vrv, 5 - 8 klinov, 5 - 8 vponk (vsaj dve z matico), 2 plezalni kladivi in za vsakega po 3 pomožne vrvice (dolge 4,5 m in debele 7 mm).

6. Potrebno znanje

Najpomembnejše je naše znanje, brez katerega oprema ne pomeni dosti. Vključuje naj:

a) poznavanje vsega, kar je bilo omenjeno doslej, še posebej pa;

b) **osnove prostega plezanja:** plezamo najprej z očmi, šele nato s telesom; preskus in uporaba različnih vrst oprimkov in stopov, glavno je delo nog (ne obešajmo se na roke!), hranimo si možnost sestopa, ritem, dihanje, telo odmaknjeno od stene, pravilo treh opor in tako naprej (glej 3. izdajo priročnika Hoja in plezanje v gorah, PZS 1984). Vsega tega se moramo pod vodstvom vodnikov naučiti v bližnjem plezalnem vrtcu, na vsak način pa to tudi ponovimo na začetku ture.

c) Še pred začetkom ture ponovimo **osnove hoje po plezalnih poteh.** Vsa varovala v gorah so izpostavljena izjemnim razmeram in jim ne smemo vedno vnaprej zaupati. Vodnik pred seboj skrbno pregleda in s previdnim prijemom preskusi varovalne pripomočke ter se prepriča, ali klini trdno sede, ali je jeklenica primerno napeta in ni razcefrana. Kjer je pot zavarovana z žico in klini, bodimo vedno previdni, a nikdar boječi.

Če se jeklenice istočasno oprijema več rok hkrati, nas motijo zoprni sunki in nihanje. Ohlapna jeklenica nam pri tem, ko jo kdo drug obremeni, zoprno pritisne prste v steno ali jih celo priščipne. Na vse to moramo računati že prej in se navaditi ustreznega ukrepanja. Ne smemo pa pozabiti, da so varovala le pripomočki, s katerimi lažje vzdržujemo ravnotežje. zato naj se hoja po zavarovanih plezalnih poteh nikoli ne spremeni v guganje in obešanje po jeklenici, s čimer bi bili ogroženi tudi drugi, ki so ob njej.

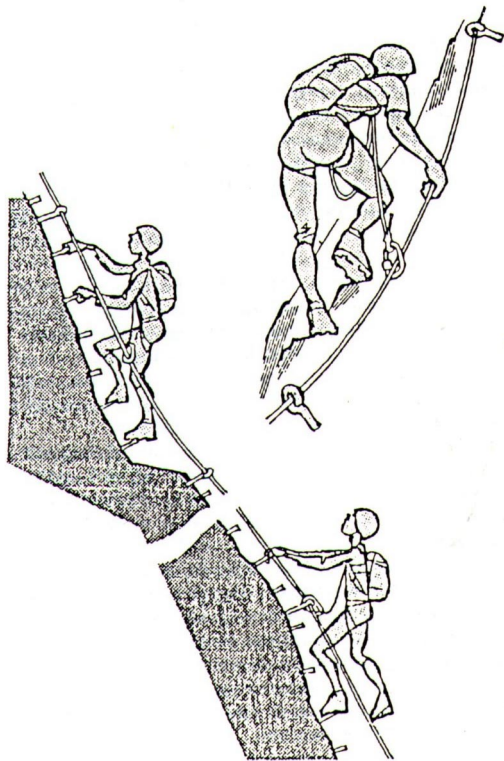
Če je žica preohlapna, naj jo prvi uporablja kar najmanj. Previdno naj se vzpne do njenega zgornjega konca in se prepriča, ali je dobro pritrjena. Kjer bi zaradi prevelikega nihanja lahko kdo omahnil, je najbolje, da se naslednji vzpenjajo posamič.

Če je žica razcefrana, moramo paziti, da se ne urežemo. Vedno pazimo na varovalna sredstva in v bližnji planinski koči takoj sporočimo poškodbe, ki smo jih opazili na poti.

Največ nevarnih okoliščin je pri prenaglem srečevanju ali celo prehitevanju, zato oboje opravimo na varnih ali vsaj ugodnejših mestih. Na vseh zavarovanih mestih in sploh na vseh ozkih prehodih ima prednost sestopajoči. Seveda pa mora počakati vsaj toliko, da se tisti, s katerim se bo srečal, umakne na dobro stojišče.

Jeklenica mora biti dovolj debela, da je imamo kaj prijeti v roko. Po njej ne drsimo z roko, ampak jo preprijemamo. V prečnicah jo držimo z obema rokama, s prvo z zgornje, z drugo pa s spodnje strani. Vseeno se zavedajmo, da se na njej ne bomo mogli obdržati, če bi nam nenadoma spodneslo obe nogi, saj bi bil sunek premočan. Zato ves čas skrbimo za ravnotežje in pravilno obremenitev stopov, še posebno če niso posebej nadelani in imamo opravka s strmimi gladkimi ploščami.

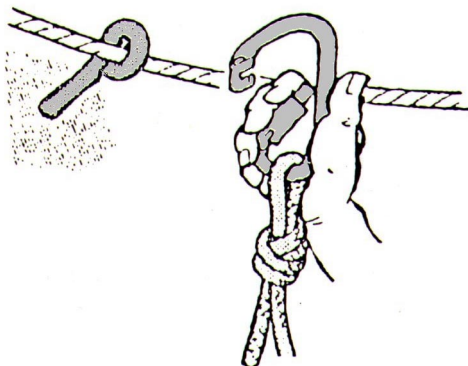
Pri samovarovanju naj bo na jeklenici med dvema klinoma vedno le en sam planinec, da ob morebitnem padcu ne pahne še drugega (2. slika). Klini jeklenice pa naj bodo v strmih in navpičnih predelih med seboj oddaljeni manj kot 5 m, ker so sicer posledice padca samovarujočega usodne (glej dalje). Tudi kline prijemamo s spodnje strani, če je le mogoče, ker je edino tak prijem varnejši ob morebitnem zdrsu, vendar se je tudi tako težko obdržati. Prijem klina z zgornje strani je pri padcu zagotovo usoden, zato naj bo le za vzdrževanje ravnotežja, ko so drugi udje na zanesljivih oporah.

2. slika: Na jeklenici naj bo med dvema klinoma le en sam planinec

č) **Tehnično plezalsko znanje**, katerega minimum je odvisen od izbranega načina varovanja:

- **samovarovanje**: vsak udeleženec mora znati rokovati z vponkami. Vpenjamo jih vedno tako, da je pregibna vzmet obrnjena navzgor (3. slika; začetniki so pri vpenjanju praviloma zelo nespretni in jih zlahka izgube). Vodnik mora znati navezati vodene oziroma pripraviti samovarovanje vsakemu udeležencu. Vsakogar naveže z najlonskim vozlom na sredini 4,5 m dolge vrvi, na obeh prostih koncih pa z osmico pritrdi vponko (4. slika). Če ima udeleženec plezalni pas, ga naveže z osmico (ne s starim vodniškim vozlom!) na sredini vrvi. Ponovno mu razloži, naj prvo vponko vpne na začetek jeklenice, drugo pa k pasu. Ko bo prišel do naslednjega vmesnega klina, bo najprej onstran vpel drugo vponko in šele nato izpel prvo. Tako bo ves čas samovarovan. (Slika 5 a).

3. slika: Vpenjanje vponke na jeklenico

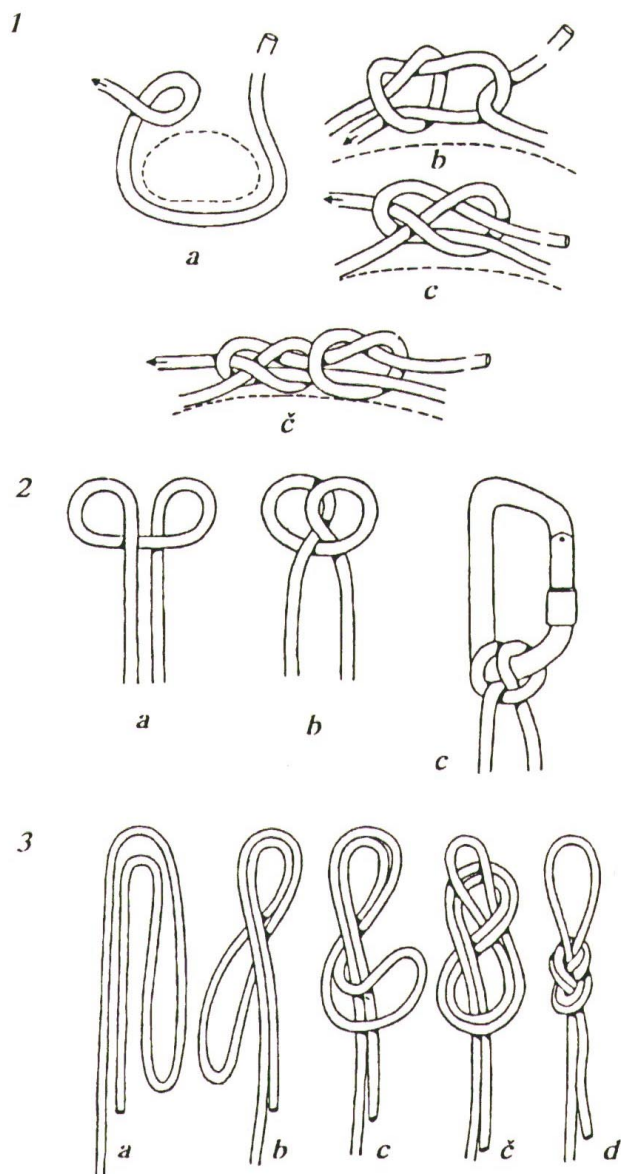
Obvezno je, da se vsi, ki so namenjeni na izlet po plezalnih poteh, **nauče hoje, samovarovanja in drugih oblik varovanja že doma**, na primer na plezalni poti v Turncu pod Šmarno goro. Manj priporočljivo je učenje v improviziranih okoliščinah v drugih bližnjih plezalnih vrtcih.

Vsekakor je **Turnc** skoraj idealen za učenje in je res po krivici zapostavljen. Vodstvo izleta naj si najprej neko popoldne vzame čas in v miru praktično ponovi vse potrebno, pregleda in pripravi opremo. Naslednje popoldne naj pod Turncem organizira prijetno popoldansko srečanje vseh članov društva in ne le tistih, ki so namenjeni na izlet.

Tam naj vodnik s pomočniki vsem pokaže osnove pravilnega samovarovanja z dvema vponkama. Pokaže naj tudi samovarovanje z eno vponko in poudari, da je primerno le na lažjih, kratkih odstavkih, ker med prepenjanjem vponke ni samovarovanja. Poudari naj dejstvo, da imajo na težavnih mestih tudi izkušeni dosti opravka z ravnotežjem in je prav, da so ves čas varovani, to pa je mogoče le z dvema vponkama.

Po teoretični pripravi naj se praktične vaje loti le toliko kandidatov, kolikor je ustrezne opreme. Skupina naj ne bo prevelika, da v steni ni odvečnega čakanja. Vsekakor je prav, da se vsakdo navadi ne le rokovanja, ki je primerno za posameznika, ampak tudi, kako naj ukrepa skupina.

Drugi kandidati naj vsekakor počakajo. Plezalna pot ni dolga in vodnikom ne bo težko na položnem temenu Grmade poslati prvo skupino naprej. Sami pa morajo znati več, zato jim bo koristilo, če bodo previdno in varno sestopili ter vzeli s seboj naslednje kandidate. Vedno pa je potrebno pričakovati, da si bo kdo na sredini poti premislil. Nič hudega! Čisto drugačna zmeda bi zaradi tega nastala na plezalni poti v visokih gorah.

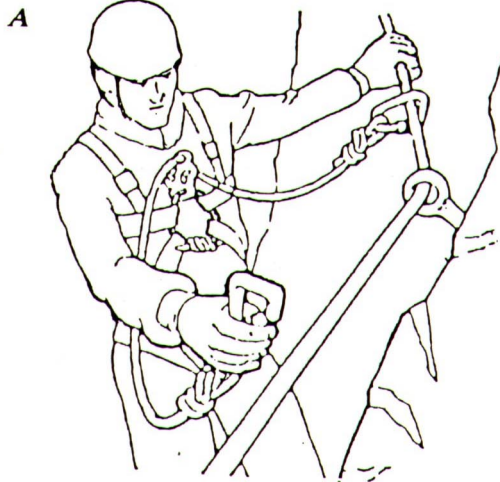

4. slika: Vozli, ki so v rabi pri samovarovanju in pri izdelavi vrvne ograje:

1: najlonski vozle,

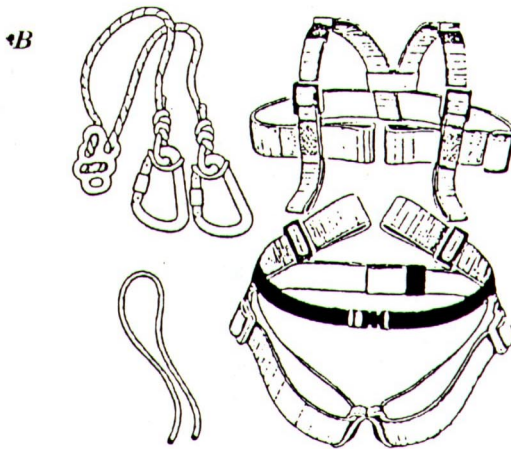
2: bičev vozle,

3: osmica

5. slika: a - prepenjanje samovarovanja ob klinu na jeklenici,

b - plezalni pas s prevzemnikom energije padca.

Vodnik posebej pokaže tudi delovanje vponke s samozaporno matico ter samovarovanje z uporabo prevzemnika (porabnika) energije padca (glej Sledi 1986, šte. 5, 11 in članek v Alpinističnih razgledih 1979, šte. 2, 20). (slika 5 b).

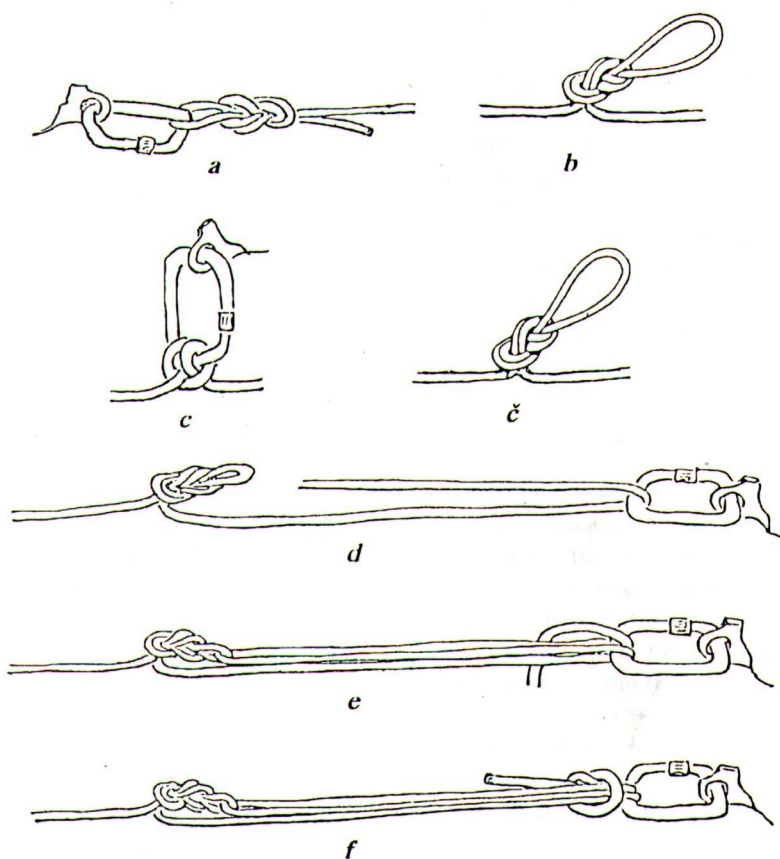
Na večini naših plezalnih poti opisani način samovarovanja zadošča. Skoraj nikjer pri nas ni navpičnih poti z dolgimi jeklenicami brez gostih vmesnih klinov, kjer bi med morebitnim padcem naše telo padalo prosto po zraku.

V tujini pa obstajajo navpične plezalne poti z dolgimi navpičnimi jeklenicami z zelo malo vmesnimi klini, kjer takšno samovarovanje ne zadošča. Po morebitnem prostem padcu bi planinec prosto padel do prvega klina jeklenice, torej več metrov. Varovalni sistem - jeklenica, vponka, približno pol metra debelejša pomožna vrvice in plezalni pas - je namreč preveč tog. Sile, ki med nekajmetrskim padcem nastanejo v njem, presežejo dovoljene obremenitve vponke in jo tudi prelomijo. Vponka marsikdaj udari na spodnji klin s plosko stranjo in jo obremenitev doleti prav s strani, kjer je najbolj občutljiva, saj je odporna na vzdolžno in prečno obremenitev, precej manj pa na prelom.

Uporabimo 8 mm debelo, ali še debelejšo pomožno vrvico, ki je ne končamo z osmico v plezalnem pasu, ampak jo speljemo skozi ustrezni dve luknji preluknjane ploščice oziroma **prevzemnika energije**, vpetega na našem pasu. Na vsakem koncu približno 3 metre dolge pomožne vrvice naredimo osmici z vponkami. Sredina vrvice je torej speljana skozi ploščico. Med morebitnim padcem steče vrvica skozi luknji v ploščici in počasi, torej postopno oziroma dinamično ustavi padec. Za to zaviranje je na voljo približno en meter vrvice. Obe vponki morata seveda imeti samozaporno matico. Po tako težavnih plezalnih poteh je še bolje plezati v navezi.

- **vrvna ograja**, za katero se odločimo, če je vodnikov premalo, če nevarni odstavki niso predolgi in imamo dovolj ustrezne opreme. Vsak udeleženec mora obvladati samovarovanje z dvema vponkama, vodnik pa mora imeti osnovno plezalsko znanje (zabijanje in uporaba klinov, uporaba vponk) in obvladati izdelavo ograje. Vrv pritrdi z osmico in vponko (slika 6 a), ali pa z bičevim vozlom neposredno v uho prvega klina, da je čim manj odvečnega gibanja in je vrv kar najbolj napeta. Vmesni klini naj bodo na 5 do 10 m, kar je odvisno od

težavnosti in strmine. Če vrv poteka bolj strmo, jih mora biti več. V vmesnih klinih uporabi tudi vponke, vpne vanje bičev vozle in vrv spet kar najbolj napne. (slika 6 c). Pri zadnjem klinu zaključí z bičevim vozlom, tako da lahko vrv nato še napne. Na prvem in zadnjem vozlu obvezno naredi tudi varovalni vozle. Če je vrv vseeno premalo napeta, jo lahko dodatno napne na način, ki je v navadi pri reševalni tehniki. Nekaj metrov pred koncem vrvi naredi osmico z zanko, napelje konec vrvi skozi uho klina nazaj v zanko osmice in spet proti klinu (slika 6 d - f). S tako narejenim škripcem je napenjanje bolj učinkovito, konec vrvi pa učvrsti z dvojnimi varovalnimi vozli.

6. slika: Sestavine vrvne ograje: začetek z osmico (a), vmesna osmica (b), vmesni klin z bičevim vozlom (c), vmesna osmica (č), zaključek z napenjanjem vrvi (d - f).

Če ena vrv ne zadostuje, jo lahko podaljšamo s podaljševalnim vozlom ali še bolje z vpleteno osmico, ki se pri obremenitvi manj zadrigne in jo lažje razvozlamo. Če vrvna ograja poteka strmo ali celo navpično, vmes pa ni dosti klinov, naredimo na vsakih nekaj metrov osmico z zanko. Za zanko se napredujoči lahko prime, vozal pa ob morebitnem padcu zadrži vponko. (slika 6 b in č). Pri navpičnih odstavkih napnemo tudi po dve vrvi, kar še posebno pomaga povsem neizkušnim. Daljšo vrvno ograjo pripravi posebna predhodna skupina že prejšnji dan.

Ko je vrvna ograja gotova, vodnik spet ponovi navodila za samovarovanje in vsakega udeleženca naveže na pomožno vrvico z vponkami na obeh koncih. Ves čas nadzoruje napredovanje in prepenjanje samovarovanja.

- **naveza**: vsi sodelujoči morajo poznati osnove plezalne tehnike: navezovanje, rokovanje z vrvjo in z vponkami, varovanje, sporazumevanje naveze;

Vodniki smejo imeti največ dva vojenca, za katera povsem odgovarjajo. Najbolj izkušeni, ki pozna pot in cilj, naj bo prvi v skupini.

Če je izkušenih dovolj, je najbolje, da so naveze po dva in dva in se šele zadnji morebitni planinec brez para priključi zadnji navezi kot tretji. Pri tem je potrebno upoštevati, da je naveza treh počasnejša, zato naj bo sestavljena tako, da ne ovira drugih, po drugi strani pa tudi ne zaostane daleč zadaj.

Če je izkušenih premalo, naj bodo izkušeni razporejeni tako, da nadzorujejo tudi naveze manj izkušenih.

Tudi pri hoji po brezpotjih moramo upoštevati, ali gre le za posamezna nevarna mesta, daljše nevarne odstavke, ali pa je vsa smer zahtevna oziroma nevarna. Značilnosti brezpotij so večja strmina, manjši stopi in oprimki, razporejeni povsem naključno, travnat svet, poraščen z ruševjem. Svet je pri sestopu praviloma precej teže prehoden. Če je v nekem brezpotju le eno težavno in nevarno mesto, velja vse skupaj že kot plezalna smer. Če je tak odstavek kratek, uporabimo vrvno ograjo. Če je daljši in imamo dovolj časa in opreme, vodnikov pa ne, tudi tu naredimo vrvno ograjo. Če pa je vodnikov in opreme dovolj, na srednje dolgih in težavnih odstavkih napredujemo v plezalnih navezah, enako tudi v pretežno težavnih smereh. Seveda ni priporočljivo voditi skupine brez izkušenj v smeri, ki so težavnejše od I. stopnje po plezalski težavnostni lestvici UIAA, še posebno pa ne, če so strme, krušljive in izpostavljene.

Vedno se zavedajmo, da vrv brez varovanja pomeni nespametno in nevarno ravnanje. Zato moramo varovanje povsem obvladati in tudi uporabljati.

Še posebno pa imejmo vsi vedno pred očmi, da so kljub sijajnemu napredku alpinizma in športnega plezanja v zadnjem desetletju brezpotja in plezalne smeri tudi najnižje težavnostne stopnje za vsakega začetnika še vedno enako težavni in nevarni kot nekdanj. Vsega se je potrebno naučiti in za to potrebujemo čas. Samo spomnimo se, koliko časa smo se ubadali s črko A!

Tabela: Izbira ustreznega varovanja na plezalnih poteh in brezpotjih

Tip ture	Težavnost	Število udeležencev		
		1	2 ali 3	4 ali več
Plezalne poti	krajši težaven in nevaren odstavek	samovarovanje	naveza samovarovanje	naveza po 2 (3) (dovolj vodnikov in opreme) vrvna ograja (malo vodnikov in opreme) samovarovanje
	daljši težaven in nevaren odstavek	samovarovanje	naveza samovarovanje	naveze po 2 (3) (dovolj vodnikov in opreme) vrvna ograja (dovolj opreme) samovarovanje
	pretežno težavna in nevarna pot	samovarovanje	naveza samovarovanje	naveze po 2 (3) (dovolj vodnikov in opreme) samovarovanje
Brezpotja	kratak odstavek brezpotja	-	naveza vrvna ograja	naveze po 2 (3) vrvna ograja
	daljši odstavek brezpotja	-	naveza	naveze po 2 (3) vrvna ograja
	težavno brezpotje	-	naveza	naveze po 2 (3)

Dober gornik se mora previdno lotiti neprevidnih dejanj.

Josef Dorn

Ali ima Triglav desne in leve ovinke?

Kje pa!

Pot na Triglav ima leve in desne prepade.

12-letna deklica